

SÁROSPATAKI

IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

LIX. ÉVFOLYAM

Főszerkesztő:
ADORJÁN JÓZSEF
II. é. theol. h.

5—6. sz.

Felelős szerkesztő:
Dr. HARSÁNYI ISTVÁN
tanár

1944. JANUAR—FEBR. HÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS
KIADÓHIVATAL:
SÁROSPATAK
FŐISKOLA

MEGJELENIK JÚLIUS ÉS
AUGUSZTUS HÓ KIVÉ-
TELÉVEL HAVONKÉNT

ELŐFIZETÉS:
EGÉSZ ÉVRE 6 P
FÉL ÉVRE 4—P
EGYES SZÁM 1—P
Jogiszemélyeknek évi 10P

TARTALOM:

Adorján József: Alsunk, mint a medvék. —
Ráski Sándor: Tükör előtt. — Erdel Ferenc:
A sorsunk. (Vers.) — sdg.: Állj meg egy szóra
testvér!... — Pályázati eredmény. — —: Fő-
iskolánk negyedik tagozata: a népfőiskola. —
Lakó János: A mi utunk. — Csizmadia Ernő:
Parasztromantika—falukutatás. — Szűcs Jenő:
Gondolatok az emberről. — Vitéz Ferenc:
Homoktemető. (Vers.) — Ruzskay Gyula: Gon-
dolatok egy fiatal anya elhunytán. — Vitéz
Ferenc: Új honfoglalás. — Szebeni István—
Papp Zoltán: Harcoló pataki dlákok. — Szerk.:
Adj te is! — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. —
sdg.: Piros tintával. (A borító belső oldalán.)

PIROS TINTÁVAL.

Érdekes győzelemről számoltak be a közelmúltban a lapok: a legifjabb magyar iskolatípus, a polgári iskola fényes győzelmet aratott. Nemcsak azt mutatta meg, hogy él, hanem azt, hogy nélküle nem lehet élni. Szükség van rá! Átmenet: letről — felfelé! A képzettársítás könnyű volt: Vajjon hány református polgári iskola van, amely a szerényebb igényű református polgári tömegek kiesésizolását van hivatva szolgálni? Úgy tudjuk, hogy alig 15 a ref. polgárik száma az egész országban. Megvagyunk győződve, hogy egyetlenes nemzeti érdek volna a polgári iskolák és köztük a ref. polgári iskolák számának szaporítása.

Tudtok-e róla? 19 magyar református ifjúnak nincs otthona. 19 református theologus nem sokáig élvezhette az enyedi kollégium melegét, mert a román hatóságok áttették őket a határon. Kommentár nélkül — és ruha nélkül. Úgy, ahogy kizavarták őket a kollégiumból. Ott akarták szolgálni a magyarságot, hol százszoros szükség van minden kézre: a kisebbségi sorban. Odafenn — és a román minisztériumban — másképp határoztak. Most Kolozsváron vannak, ahol szívesen fogadták őket. De nekik semmijük sincs, s a kolozsvári theologia szegény. Tizenkilencen vannak . . .

Valamikor a pataki diákoknak is menekülniök kellett. Erdély ott-hont és kenyeret adott, Erdély várta a pataki főiskola menekült gyermekeit. Emlékezz pataki diák!

„Kiki amint eltökélte szívében, nem szomorúságból, vagy kényszerűségből . . . úgy cselekedjék.“

„Az élet magában vajmi kevés. Ha nincs benne harc, harag, indulat, akkor nagyon hasonlít a halálhoz.“ Ha igaza van Kosztolányinak, akkor mi nemcsak élünk, hanem egyenesen virulunk. Mert nálunk annyi a harc, a harag, az indulat, hogy sok is egy életre. Nézzük csak meg lapjainkat, folyóiratainkat: soha sincsenek híjjával az „életet“ jelentő harcolnak. Legutóbb egy jószándékú, nemes magyar vállalkozást piszkáltak meg. Ime az élet biztos jele: a Kossuth-botrány. A Nemzeti Könyvtár kiadott egy szemelvényes munkát Kossuth emigrációs irataiból. Egyesek, titkolt érzékenységből-é, vagy más okból: nem kutatják, útszéli hangú támadást intéztek ellene. Csak annyi történt, hogy ponyvának nevezték Kossuthot. És csak annyi, hogy a könyvet elkobozták.

(Megjegyzés. A kifogásolt könyv címe: Kossuth Magyarorszáért. Nemzeti Könyvtár 103—104. szám.)

Olvasandó: Magyar Kultura 1943. december 5-i száma és Magyar Élet 1944. januári száma.)

sdg.

Főmunkatársak:

Szanyi László IV. é., Jakab Károly III., Ruszkay Gyula II., Hegedüs András I. é. theologusok, Pandi Miklós, Ványay László V. é. tan. jel., Balla Viktor, Kiss E. Géza VIII. o. g. t

Híróvátvezető: Szilvássy János I. é. th.

Kiadóhivatall főnök: Komjáthy Géza II. é. th.

Alszunk, mint a medvék.¹⁾

„Most alszik a magyar a magyarban.“ Ady.

Ha belép az ember az iskolakertbe körülöleli a mult. Érzebeöntve ott sorakoznak a Nagyasszony körül, hűséges diákjai. Arról tanuskodnak azok a szobrok, hogy Patak megbecsüli fiait és őrzi emléküket. Azok a szobrok nemesak annak a néhány embernek az emlékéit őrzik, akik képmását viselik, hanem mindazokét, akik velük együtt fegyverkeztek fel az Alma Materben és együtt harcoltak az életben. Azokban minden régi pataki diák emlékéit őrzi a főiskola.

Most képzeletem a jövőbe száll. Száz év múlva, még egy hatalmas szobor lesz az iskolakert kellős közepén: Hatalmas márvány talapzaton egy „téli álmát alvó medve“ bronz szobra feketélik. A mai generáció szobra. Nagyon kifejező szobor. Keresve sem lehetne a mai pataki nemzedékre a medvénél jobb jelképet találni. Alszunk, mint a medvék. Amint századok alatt keserves küzdelmekben, sokszor életet és vért áldozva alkottak elődeink, mi azokra ráfeküdtünk, fülünköt beduggjuk, s hadd tomboljon odakint a vihar mi nyugodtan alszunk. (Még jó ha nem alszunk el olyan mélyen, hogy a fejünk alá tett kincseket kilopják onnan.)

Pataki diák! Nem érzed, hogy körülötted „nagy dolgok folynak, fújnak, keserednek“²⁾. Nem látod, hogy „minden nációnak van terve“³⁾ — és ez a te néped ellen irányul? Nem látod, hogy reggelenként a nemzetiségi falvakból diákok özönlenek az iskolavárosok felé, de egy sem megy magyar gimnáziumba? . . . Komentár nélkül is tudhatod mit jelent ez . . .

Nem érzed, hogy mennyire elhallkult ajkadon az ősi zsoltár? S nem hallod a latin zsoltár egyre erősödő hangját? Pedig már közel van . . . Jó mélyen alszol pataki mackó . . .

Persze, azt feleled felháborodva erre a cikkekre: „Még, hogy mi alszunk?!“ Hát van valahol az országban még egy iskola, ahol annyit dolgoznak, mint mi? A munkatábor, a szorványmunka, a regőlés, a falukiszállítás stb. stb. az semmi? . . . Hát nem az imateremből indulunk el minden hétfőn? Nem bibliaórákon végzi be szombat este min-

¹⁾ Főnyad D.: Morgunk, mint a medvék, a Ref. Diákmozgalomban megjelent cikke hatására. ^{2—3)} Ady idézetek.

den pataki diák a hetet? Mondj valami jót, ami nem Patakról indult el, vagy azonnal át ne vettük volna? — kérded felháborodva.

— Igazad van. De most én hadd kérdezzek valamit: „Mondj valamit ami nem Patakon halt volna meg először? ...

Amivel érvelsz, a munkatábor, regélés, szórványmunka, biblia-órák, áhitatok stb, mind éppen az én állításomat igazolják, hogy alszunk mint a medvék. A medve is azt emészti fel télen, amit nyáron gyűjtött. Mi is azokkal dicsekszünk, amit elődeink kezdtek, s amik lassan kimulnak a kezünk között. Többnyire már csak holt formák ezek, kiszállt belőlük a lélek, ami kezdetben esodákat művelt. Ha nem így lenne, akkor a szegilongi templomban már zengene a zsoltár; akkor nem kellene a pataki tanyákon szórványban élő reformátusokkal gyűjtőtáborba vinni, mert szektások; akkor nemcsak Kassára, meg Miskolcra vágya regős csapat, hanem a pataki tanyák sarától sem félne. Ha élő hitünk lenne, akkor nem lenne állandó csoszogás az Imatekremben és más hangokat lehetne hallani a bibliaórákról.

Nincs igazam, hogy alszunk, mint a medvék?.. Miért nem tudott hát egy félév alatt megindulni pl. a Soli Deo Gloria munka, amire az ősszel olyan lelkesedéssel vállalkoztunk?

Ki vállalja a felelősséget, hogy majd ha eljön a tavasz népünk számára, az utánunk jövő nemzedék ne találjon semmit, mert a mai idők mackónépe mindent felemészített? ...

A népmonda szerint gyertyaszentelőkor a medve kibúvik odvából és megszaglássza az időjárást. Oh, békésen alvó pataki mackók, bujjunk ki mi is, nyissuk fel álmos szemeinket és lássuk meg a tornyosuló viharfelhőket, de ne azért, hogy attól megijedve visszabújjunk és a másik oldalunkra feküdjünk, hanem, hogy szembenézzünk vele.

Adorján József

TÜKÖR ELŐTT:

Textus: Az Irás.

Ha a mai időket nézzük, mind sűrűbben halljuk, emlegetni, hogy ebben a világban nem lehet úgy élni, mint ahogyan tettük, mert mi a cselekedetek világában élünk. Nem elég a szemlélődés, nem elég a beszéd, hanem tettek kelienek. Ha eddig elég volt a beszéd, most egyszerre és hirtelen mindenünnen a cselekedeteket követelik.

Igy nézve a mi pataki diákéletünket úgy tűnik fel, hogy jó úton haladunk. Hiszen olyan kezdeményezéseknek vagyunk a birtokosai, melyre az ország bármelyik iskolájának a diákja büszke lehetne. Innen indult el a munkatábor, pataki diákok a diplomépitők, a pataki diákok önképzőköre járt vándorgyűléseket tartani. Azonban ha végig tekintünk ezeken a munkákon, azt vesszük észre, hogy mindez csak egy-egy évnek a fel-

lángolása. Szinte azt kell állítanunk, hogy egy embernek a nevéhez fűződik. Amikor egy-egy kedves arc eltűnik a bodrogparti Athénból, vele együtt egy-egy munkánk is megfeneklik, sárbahull.

Mi ennek az oka? Semmi más, mint az, hogy még az egész diákság, és még egyénenként nem alakultunk át. Még mindig úgy élünk, mintha semmi tennivalónk sem lenne. Nem vagyunk felkészülve, nem alakultunk át harcos, tettekész, munkás ifjúsággá. Ennek pedig az oka az, hogy egyedül akarunk csatát nyerni, ahelyett, hogy beállanánk a nagy hadseregbe és figyelni a nagy Hadvezérnek, Krisztusnak a szavára. Azért olyan rövidlejárátú minden válalkozásunk, mert egyéni akciók. Magunk járunk, de nem tartjuk a kapcsolatot a Fővezérrel, Krisztussal. Pedig ő minden nap kiadja a maga napiparancsát. Olvashatjuk az Írásban. Ott van megírva a mi számunkra.

A napi parancsnak a legfontosabb követelménye, hogy minden nap el kell olvasni. Hiába szeretnénk egyszerre tudni. Jajj lenne annak a hadseregnek, melynek a katonái megbíznának valakit, hogy egy éven keresztül gyűjtsék a napiparancsokat és aztán majd év végén egyszerre elolvassák. *Ne legyen életünknek olyan napja, amikor az Írás fölét ne hajolnánk*, mint ahogyan a katonának sincs napja, melyen meg ne hallgatná vezérének parancsát.

Azonban nem elég csak a parancsot figyelni és azt meghallgatni. Fontos, hogy akaratomat alárendeljem a Fővezér akaratának. Egy eredményt, győzelmet akaró seregben csak egyetlen akarat érvényesülhet: a parancsnok akarata. A mi seregünkben is csak egyetlen akarat érvényesüljön: Isten akarata. Alá kell magunkat vetni Krisztus rendelésének. *Ez az imádságban történik. Ennek alázatosnak és mindennaposnak kell lenni.*

Ez az az út, melyen nekünk járunk, ha győzelmes, Istenországát munkáló sereg akarunk lenni. Ha így szerveződünk, ha az imádság és az Ige tart össze minket, akkor munkáink nem egy évesek lesznek, nem egyik vagy másik embernek az erőfeszítésétől fog függni, mert nem emberi akarat és kedv fog munkálkodni bennünk, hanem az Istennek a Lelke!

Ráski Sándor

A sorsunk.

**Reménytelenül reménykedni,
Szerelem nélkül szeretni,
Tagadni a saját sebet,
S nevetni bár könnyes szemed,
Titkolni a szívnek szavát,
S némán túrni lelkünk jaját:
Ez ifjak a sorsunk,
Mit letennénk százszor,
Fel kell vennünk újra.
Vinnünk, míg életfánk
Viruló rózsáit
Száraz csontkezővel
A kegyetlen idő
Letépi, lehúzza!**

Erdel Ferenc V. o. gimn.

ÁLLJ MEG EGY SZÓRA, TESTVÉR!...

Hozzád szólok, pataki diák! Lehet, hogy csak néhány hónapja, lehet, hogy 10—12 éve valod magad annak — nem fontos. Nem fontos: ki vagy, mi a neved, melyik állomásán állasz a cél felé futó vasútvonalnak: pataki diák vagy és nekem Hozzád van szavam. A te most induló, látszólag nyugodt, életed hangorkánjába egy régi és mégis örök — új jelszót akarok belekiáltani: **Soli Deo Gloria!**

Tudom, hogy sokszor únod a vallásórákat és alig várod a szombat-esti bibliakörök végét; tudom, hogy kicsinyes gúny, elnéző legyintés, vagy esetleg közönyös nemtörődömség a válaszod mindenre, ami a szívedhez szólna, ami felrázna „diákéletemből”, — és én most mégis ezt a mondatot ordítom bele a füledbe, hogy harsogja túl a világ zörejét és sátáni nevetését: **Egyedül Istené a dicsőség!**

Állj meg, pataki diák, mert számadásra hív ez a kiálló szó: őszinte számadásra — magaddal szemben! Tedd fel a kérdést: miért vagy itt, hogy élsz itt, mit csináltál eddig, s mi a terved ezután? Pecur és mendur, kisdíák és nyolcadikos úr, tanítóképzős és theologus diák: kérdezd meg magadtól: mi a te életed jelszava? És legyen bátorságod megadni a nyílt választ: a te életed azt mutatja, azt hirdeti: **Egyedül a Sátáné a dicsőség!!**

Mit gondolsz, jól van-é ez így?! Mit gondolsz, mehet ez így tovább?! Ezért, és így vagy te Pataki Diák?! Állítsd csak szembe a te mostani életed az isteni követeléssel: **Soli Deo Gloria!** S hagyjad, hadd háborogjon a lelkiismereted, hadd forgasson fel benned mindent, hadd égessen, mint a tűz!

Közösséget keresel? Ne keresd a barátaidban, mert a világ barátsága hazuk és hiábavaló. Egyedül vagy? Fájnak a csalódások, az ütések, s nincs, aki segítsen rajtad? Most érted jön az Isten! **A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség hív az Ő táborába, az Ő szolgálataiba. Hív: közösségbe — imádkozni! Hív, mert a pataki diákra is igényt tart Krisztus a király, hív, mert Patak mindig az Isten ügye mellett fogott fegyvert.**

Tehozzád! Néked szól! Érted is, a te érdekedben is harcot indít most a Soli Deo Gloria: meghallod-e?! Pataki diák: várnak az „sdg-kollégiumok”, akarsz-e tagjuk lenni?

Állj meg egy szóra, Testvér! Állj meg, aztán **gyere: induljunk el együtt! a cél: egyedül Istené a dicsőség!!!... sdg.**

A pályázat eredménye.

Írásmagyarázat. Beérkezett 4 mű. 1. „Ne félj” jeligéjű. Irta: d. Szabó László IV. é. th. 2. „Karácsony” jeligéjű. Irta: Bányai István IV. é. th. 3. „Advent” jeligéjű. Irta: Viski László IV. é. th.

Verspályázat. Érkezett 4 munka. 1—2, d. Szabó László IV. é. th. 1—2. Gonda Sándor tan, képzős.

Prózai munkák. Érkezett 4 munka. 1. Gondolatok című. Irta: Ruszkay Gyula II. é. th. 2. Éjtszaka című. Irta: d. Szabó László IV. é. th. *d. Szabó László közlése.*

Főiskolánk negyedik tagozata :

a NÉPFŐISKOLA.

Január 17-én reggel nyílt meg ez esztendőben főiskolánkon a népfőiskola. Az új iskolaév első reggelén Darányi Lajos lelkipásztor hirdette az ígét Máté 17:1—21. alapján.

Ezután dr. Újszászy Kálmán theologiai igazgató, mint a népfőiskola igazgatója nyitotta meg a népfőiskolát. Megnyitóját a következő szavakkal kezdte :

„Isten segítségével nyolcadszor nyílnak meg a sárospataki református főiskola kapui népfőiskolások befogadására. Eddig is ünnepélyes pillanat volt ez, de különösen ünnepélyes most, amikor ezzel a nyolcadik megnyitóval, ha még mindig erősen megrövidített formában is, de már nem a nyolcadik tanfolyam, hanem *az állandó népfőiskola első évfolyama nyílik meg.*“

Majd megnyitójában a következőket mondotta: „Ha a régi folytatásaképpen is, de egy új elindulásnál vagyunk s ilyenkor mindennél fontosabb a népfőiskola egész munkaközössége számára annak megvilágítása, hogy mi az a kezdeményezés, amelynek bölcsője ring most bennünk?!

A sárospataki református főiskola népfőiskolájáról van tehát szó: annak mibenlétére, jegyeire rámutatni a feladatunk.

Népfőiskolánk, amint ezt neve is mutatja: iskola. Nem előadássorozat, nem kiképzőtanfolyam, nem konferencia, nem tábor és nem is nevelőintézet, hanem bármennyire korszerűek is, és bármennyire megfeleljenek is a ma nevelési célkitűzéseinek és bármennyire szükségesek is legyenek ezek, népfőiskolánk híven nevéhez, elsősorban is csak iskola.

Népfőiskolánk, amint ezt neve tovább mutatja: főiskola. Nem elemi-, nem közép-, nem továbbképző-iskola és nem is szakiskola, hanem főiskola. Főiskola, mert benne sohasem részletismeretek közlésére, hanem az egész és az egészt magyarázó lényeg megmutatására törekednek.

Népfőiskolánk végül és ezt szintén neve mutatja és hangsúlyozza: *népfőiskola*. Nem földművesiskola, nem gazdafőiskola, nem munkásfőiskola és nem is parasztfőiskola. Ha ezek valamelyike volna, egy társadalmi réteg, vagy egy rend kizárólagos intézményévé válna...

... miért is a népfőiskola — és ezt csak egy népréteg fiait keresik elsősorban — mindenki számára, szegény és gazdag, földműves és iparos, polgár és paraszt, értelmiségi és munkás előtt nyitva tartja kapuit és célját is akkor éri majd el, ha ezek mind együtt lesznek faluin belül.

Népfőiskolánk a sárospataki református főiskola népfőiskolája. De ha Patakon a kollégiumot, több iskolaajtó együttesét hívják főiskolának, akkor ebből népfőiskolánkra az következik, hogy az egy kollégiumnak a népfőiskolája. Nem magában van tehát, hanem van tápláló anyja: a kollégium és vannak testvérei, a kollégium tagozatai. Egy családba született bele, amelynek van közösségi élete, vannak hagyományai és amelynek

tagjait ugyanaz a vérkeringés táplálja és ugyanaz a vérkeringés éteti. Tagja egy a theologusokat, gimnazistákat, képzősöket összefoglaló közönségnek, de épp azért mert tag, csak az egészben, annak életében szerepet vállalva, azt erősíteni, a többi taggal együtt szolgálni akarva van létének értelme.“

Az igazgató úr megnyitójából világosan látjuk, hogy mi a célkitűzése a sárospataki első állandó népfőiskolának.

Most menjünk el az új tagozat hallgatói közé és nézzük meg, mi hozta őket ide és mit akarnak elvinni innen.

Előttem egy csomó írás, kérges kezű földműves fiúk nehézkes írása, a népfőiskola hallgatóinak első dolgozata:

„Mit hallottam otthon a népfőiskoláról?“

A kusza sorok, a gyakorlatlan írás mögött őszinteség lappang és igen sokat tanulhatunk belőlük a jövőre vonatkozólag. Kitűnik ezekből, hogy legtöbb fiú már régebben hallott róla és szinte mindenikben azt olvashatjuk, hogy a tiszteletes úr, vagy már régebbi népfőiskolások elbeszélése nyomán ébredt fel lelkében a vágy, hogy eljőjjön. *Veres Ernő* damaki testvérünket az vonzotta a népfőiskolába, hogy akik már itt voltak, nagyon sokat tudtak beszélgetni a Bibliából és — ahogy ő írja, — „mikor hallottam, hogy főleg a Bibliából fogunk tanulmányozni és énekelni, mindjárt gondoltam, hogy az nem lehet rossz.“

Deák Béla őszintén bevallja, hogy mikor néhány éve a falujából egy fiú készült népfőiskolába, ő maga is kigunyolta, hogy minek megy oda, hiszen még beszélni sem fog tudni a diákokkal. De hozzáteszi: „Magamban irigyeltem. Aztán érdeklődni kezdtem felőle...“

Igy születik meg a lekipásztorok, tanítók és régi népfőiskolások magvetése nyomán a fiúkban az elhatározás, hogy eljőjenek a népfőiskolára.

Ez azonban nem megy ilyen könnyen, a szülés mindig küzdelemmel és fájdalommal jár, nagy harcokat kell a fiúknak megvívniuk és sok gunyt kell lenyelniük, amíg Patakra jutnak.

Birinyi Béla (Damak) ezt írja: „Nagy harcok voltak amiatt, hogy én idejövök, de azért le tudtam küzdeni a harcot.“ A néhány jóindulatú buzdítóval szembeszáll szinte az egész falu és igyekszik lebeszélni őket.

„A többi fiúk és még az emberek is azt mondták, hogy ez a tanfolyam is csak azért van, hogy megszerettesse a fiúkkal a papot, hogy legyenek nekik pártfogójuk és majd ezekből fogják választani a kurátort, meg a presbitereket“ — írja *Deák Béla* ricsei legény.

Egy másik fiú ezt írja: „Miótán bejelentkeztem a népfőiskolára, egyszer csak mit hallok a falun, hogy *Berta Ernő* megy papnak tanulni, mert már megunta a gazdálkodást. Meg aztán, hogy kár a fáradságért, mert úgy sem lesz már pap belőle.“

Gerő Sándort azzal csúfolták, hogy megyen megszentülni.

Egy másik fiú levanteoktatójának mondta el, hogy népfőiskolára akar jönni, mire az gúnyosan azt felelte: „nagyon okos akarsz már lenni!“ Aztán így ír ez a fiú: „Én azt hiszem, hogyha ő is itt lehetne, egészen másképp gondolkozna róla.“ (Rá is férne az ilyen levanteoktatókra.)

Jakab Zoltánt azzal akarta lebeszélni egyik barátja, hogy nem való az egy falusi fiúnak, mikor folyton a Bibliával, meg énekkel gyötörnek, ezzel szemben szabadidőd sohasem lesz, nem lehet bort inni stb.

Ezekből az őszinte sorokból láthatjuk, hogy nem könnyű a lelkipásztoroknak, tanítóknak és a volt népfőiskolásoknak a dolga, míg egy-egy fiút el tudnak indítani Patakra. Szerencse, hogy minden faluban akadnak józan gondolkozású emberek, akik csendesen csak ennyit felelnek a szájaskodók beszédére: „Csak menjetek fiaim, a tanulásnak mindig hasznát veszitek.“

Hála Istennek, hogy mindig ezek a csendes szavú bölcsek győznek. És jönnek évről-évre a csizmás diákok és szeges bakkancsban már néhány iparos fiú is megindult, hogy elfogadják, amit az öreg iskola kínál az egyetemes magyar ifjúságnak.

A falusi fiúk között még fehér holló számba menő iparos fiú *Jakab Mihály*, szatmárnémeti testvérünk így felel arra a kérdésre, hogy mit vár a népfőiskolától:

„Ahogy én ezt érzem és ahogy egy kicsit a többi komoly városi ifjú nevében is felelhetek, — mert van komoly városi fiú is — népi Magyarországot krisztusi törvényekkel, szeretettel egymás iránt.“ Majd így folytatja: „Hisszük és reméljük, hogy a népfőiskolát végzett ifjúság lesz a jövő nemzedék lámpása és elérjük azt az időt, amikor *csak Krisztusé és a magyar néppé lesz ez az ország.*“

Ez pedig hitünk és meggyőződésünk szerint akkor valósul meg, hogy ha Magyarországon törvénné lesz, hogy minden ifjú népfőiskolát végezzen. Nem írott törvénné, hanem a magyar lelkek törvényévé.

Utoljára látogassunk el a népfőiskolások otthonába, *Szeretetsfalvára*. A község lakói éppen KIE gyűlésen vannak, ahol az egyik fiú jóízű zempléni beszéddel egy pataki diákhistóriát mesél el, ami ki tudja, mikor került a nép ajkára és azóta szinte meseresen adják apáról fiúra a faluban, ezzel is bizonyítva, hogy a pataki diák és a Tizsáninnen falvai között évszázados kapcsolatok vannak, amit most a népfőiskola csak elmélyít, azáltal, hogy ezután a falvak lakói még jobban magukénak érzik a főiskolát.

A történet így hangzik Deák Béla jóízű előadásában:

Régen a pataki diákok, még amikor csizmát viseltek, nem volt olyan nagy a főiskola, talán egy emelet volt és akkor is dohányoztak, mint most, de nem cigarettáztak, hanem pipáztak. Így a cigányok idekaptak bagóért. Különösen kettő. De restelték a diákok, hogy idekaptak a cigányok. Elhatározta négy diák, hogy valami olyan csinyt tesznek a cigányokkal, hogy többet ne jöjjenek hozzájuk. Így akit legjobban szerettek, az a diák tette magát halottnak és elhívták a cigányokat virrasztani, de előre már az ablak alá készítettek *töviseket* és minden szúrót, úgyhogy a cigány ugorjon a tövisbe. Mikor eljöttek a cigányok a diák halottnak tette magát és belefeküdt egy koporsóba. Hoztak pálinkát, bort és elkezdtek virrasztani. Mikor már félig be voltak rugva, a diákok kimentek és a cigányokat magukra hagyták. Az utolsó becsukta az ajtót és mikor a diák

észrevette a koporsóban, hogy kimentek a diákok, egyet sóhajtott. A cigányok összenéztek és ittak tovább. A diák ezután kitette az egyik kezét a kopszó szélére. Erre már a cigányok nem vélték tréfára és az ajtókhöz mentek, hogy kirohanjanak, de be volt csukva. A diák ez idő alatt felállott és emelkedett ki a koporsóból. A cigányok nagyon megijedtek. Az ajtón nem tudtak kimenni. Nekiugrottek az ablaknak. Kivitték mind rámásztól és beléugrottak a tövisbe. Mivel a cigányok mindig mezitláb voltak, akkor is mezitláb voltak. A tövis kihatította őket. Aztán elmentek és másnap találkoztak a cigányok a diákokkal és hívták bagóért, de se-hogy se tudták mégegyszer odahívni a cigányokat, úgy megijedtek. Azután nem kellett a diáknknak félni, hogy a cigányok jönnek bagóért. Nem is jöttek a tájékukra se.

A MI UTUNK.

Ajánlom azoknak, akik bejárók voltak, akik most bejárók, és akik bejárók szeretnének lenni.

Csrr ... cscsrrr ... kezd bele az ébresztő-óra a jól begyakorolt figyelmeztetőbe. Öt óra ...

A csengetésre megkezdődik a játék az élet színpadán. Még sötét a színpad, melyben megjelenik az első szereplő, az édesanya. Felkel a jó meleg ágyból és meggyújtja előbb a keserves petróleum lámpát, azután a bekészített fát a kis kályhában. A lámpa félénken lobogva birkózik az éj riasztó sötétjével ... Sístergő pattogással égni kezd a fa. Fázik a tűz is a hideg szobácskában, melynek apró lyuk-ablakai tetejükig be vannak fagyva. Most belép a felvonás másik szereplője, az édesapa. Ő még a felvonás kezdete előtt kiment megnézni kis gazdaságát. — Kőcsd fel anyjuk — mondja kérlelő hangon — mialatt bezárja a jégcsapos ajtót ... Kinn az ablak előtt a süvöltő szél megrecsegteti az öreg eperfát. A gyermek álmodik. Az édesanya ránéz alvó fiára; szeme megtelik könnyel, nem tudja felkelteni.

— Hadd aludjék még vagy öt percet — mondja —, úgyis eleget szenved szegényke.

— Nem bánom, csak aztán el ne kessen — egyezik bele az apa. — A párbeszédnek a felriadt gyermek vet véget: — Jaj, édesanyám, olyan csúnyát álmodtam.

Az édesanya féltő szeretettel öleli magához fia kis, borzas fejét. Felejtsd el azt a cudar álmot, kisfiam! Igyál egy kis teát, jó meleg ... olyan, amelyet te szeretel.

— Köszönöm, édesanyám, nem vagyok éhes.

— Már hogylene lennél, mikor este is alig ettél. Legalább egy kanálkával ... Odadnyújtja a fiúnak. Az belekóstol, de szóltlanul visszanyújtja az édesanyjának, úgylátszik, valóban nem esik jól hajnali időben még a tea sem.

— Hát nem iszol, kisfiacskám? Akkor kelj fel és mosodj meg. Itt a víz. Kicsit hideg, de legalább kimegy a szentfedből az álom ...

A gyermek dideregve kibúvik ágyából, magára kapja a nadrágot, majd mosdani kezd.

Édesanyja ebédre való kenyeret vág a táskába. Még a táskával van elfoglalva, de azt is látja, hogy a gyermeke megmosdott. Gyengéden figyelmezteti kedves kötelességére: imádkozzál, édes kisfiam. Kérjed a jó Isten segítségét napi munkádra.

A kis diák erre kezét összekulcsolva, kitárja fiatallelke kívánságait Isten előtt, majd áldást kér Tőle szeretteire, belefoglalva kisöccsét is, aki még nyugodtan alszik, mit sem törődve a szél fúvásával s a körülte történő dolgokkal. — A kisházra és a benne élők lelkére észrevétlenül száll rá a békesség szelíd csendje.

Az anya aggodalmasan töri meg a csendet: — Indulj el, gyermekem, el találsz késni.

A kis diák engedelmesen felveszi kabátkáját, kezébe a táskát és elindul, szomjas kis lelkét és kemény turáni koponyáját megtölteni sokféle tudománnyal, hazájának, falujának érdekében.

Mikor kinyitja az ajtót, a szél vad erővel arcába csap egy csomó éles havat és keresztül-kasul száguld a kis kabátkán, az újján be, a nyakán ki.

— Jaj, Istenem, hogy fogok kiérni!? — sóhajt fel.

— Emlékezz csak, mit olvastunk este a Bibliából: „Megőrzi az Úr a te ki- és bemeneteledet“, ne félj gyermekem, megsegíti az Isten a benne bízókat. Bátorítja az anya a fiát. A kis diák kezét csókol és elindul az ő „taposó-malmának“ útján, melyre négy, vagy nyolc évre van ítélve. Apró lábai bizonytalanul és tétován teszik az első lépteket a nagy hóban.

Nemsokára megjelennek a színen a többi emberkék és együtt folytatják az utat. Fejüket nagy igyekezettel huzzák be a kabátgallér védelme alá. A hold és a csillagok egykedvűen pislognak rájuk. Néha egy-egy szélroham csapja őket oldalba a felkavart hónapok töredékével. A házak ugyanis jótékonyan elfogják a legtöbb havat.

(Szegény házak! Ezek is eleget szenvednek egész télen. Tegnap még majd hogy össze nem roskadtak a vastag hóréteg alatt. Most hogy az éjszakán lesöpörte róluk a szél a havat, ádázul emelgeti, tépi, cibálja zsúpfedelüket. Ők nem tűrik ám szó nélkül a szél rohamát, mint az apró emberkék, hanem visitoznak, recsegnek, ropognak . . . Némelyik apró szeméit is nyitogatja . . .)

A fiúk szinte szótlánul róják az utat, csak a hó ropog a lábaik alatt. Alig értek ki a faluból, egy vad hóörvény elszakítja őket egymástól. Többen, az okosabbak visszafordulnak, s szaladva menekülnek hazafelé.

A többiek tovább küzködnek. Alakjuk belevész a forgó, kavargó hótömegbe. A füttyülő szélroham el-elsodorja őket egymástól. Nekimennek az útszéli fáknak, majd meg a hóval telt árokban találják magukat. Az idő játékos kedve jégparolint ragaszt kabátjuk gallérjára. A szél, merőben tréfából, telerakja zsebeiket hóval.

A mi kis diákunk sírva fohászkodik a Mindenhatóhoz: Édes Istenem, segíts meg! Nagy fáradtságot érez; szeretne leülni, szinte ellenállhatatlan a vágy. Leülni . . . leülni, súgja valami szüntelen. Már-már enged a titkos hangnak, de egy szélroham lekapja a sapkáját. Minden erejét összeszedve

fut utána, elfogja és most már nem ül le, hanem újra megindul az állomás felé. Nincs is már messze az épület. A többiek már ott vannak. Neki alig van ereje bemenni az ajtón. Míg a kabátot lehúzza magáról, eszébe jut, hogy le akart ülni az úton. Megborzong; majd valami melegség indul el a testében a szíve felől. Érti az Isten közelségét. Elmosolyodik...

Egy óráig vártak az állomáson. Vonat nem jött, hanem a szél kitombolta magát és fáradtan elült. A nap széles képe felderült a keleti égen. Egyszeribe szép csendes téli reggel váltotta fel a vihart. Csak a nyomait lehetett látni a csúnya időnek. A hóbuckákon fényes-fehéren csillogott a nap fénye. A diákok hazamentek és velük együtt a mi kis bejárónk is. A felvonás utolsó jelenetében, édesanyja sírva ölelte magához.

Akik ekkor keltek fel, nem is sejtették, mennyit szenvedtek a kis, bejáró diákok.

Lakó János

Parasztromantika—falukutatás.

Irtta: CSIZMADIA ERNŐ IV. é. 1j

Napjainkban falukutatásról írni eléggé elcsépelet téma. Mert sajnos is, meg örvendetes is, hogy lassan divat lett belőle. Sajnos, hogy sok helyen csak divat, még sajnosabb, hogy még több helyen ma sem divat — vagy ha volt is, olyan hamar kiment a divatból, mint a varjútollas női kalap.

A mi divatunk is mély lázzal indult. Ez a láz azonban még ma sem hült le. Az elején a diákszíveket ezrével lángragyújtó romantika tüze lobogott bennünk is, ma már soha ki nem alvó parázsként csendes, de kitártó munka folyik.

A mult évben kezdtük. Kis csapattal, de annál több életakarással. Regöltünk. Elvittük a falunak, ami az övé. Régi énekeket, meséket, balladákat, népdalokat. Mi szívesen mentünk, ők még több szívvel vártak. Mi hazamentünk s ők fiúknak fogadtak. Hisz legtöbben faluról is jöttünk s odamegyünk vissza: tanítók leszünk. — Ma ugyanezt a vonalat visszük tovább. De mielőtt az idén is elindultunk volna, mérleget készítettünk. Mérleget s rájöttünk, hogy rególni csupán nem elég. Több kell. Az idén már vasárnapreggelenként is összegyűlt egy kis csapat „Jóska bátyánk“ vezetésével, hogy a falu kérdéseiről beszéljünk. Ma már módszeres munkát kezdtünk a falukutatás minden ágában. Küzdünk nehézségekkel, de sokkal tisztultabb a munkánk.

Röviden ennyi. De nem kell ahhoz sok beszéd, hogy lássuk: El lehet jutni a faluromantikától a módszeres falukutatásig. Csak ne engedjük, hogy kialudjon a tűz.

Éppen ezért az új életreébredés örömeivel kell köszöntenünk azokat, akik lobogó szívvel ennek az útnak indulnak. Inkább „parasztláz“ fűtse a diákszíveket, mint — nem akarom megmondani, hogy mi, — mert van erő ebben a munkában, kiaknázhatatlan lelki és közösségi erő. Magyar szépség a mesében, sírás a balladában, öröm a dalban. Ez a hármas

kincs a legegységesebb, legmegtartóbb szolidaritás, az egymáshoz tartozásnak, a legmélyebb emberségnek leghatalmasabb nevelője. S ez a gazdag gyümölcsű munkaterület a magyar diákra vár.

Dolgozások hát bele magatokat egész fiatal életetekkel, minden akaratokkal ebbe a szent tűzű munkába.

Mert vallom, hogy egyetlen kis helynév gyűjtemény többet ér tízannyi elpufogatott szónoki beszédnél.

GONDOLATOK AZ EMBERRŐL.

Az emberről kellene beszélni. Az ős barbárról, aki vadállatok közt sziklaodukban élt, és a modern emberről, aki összkomfortos, fürdőszobás, villanyvilágításos lakásokban lakik. Erről a kettőről, két örökké táguló végletről, mely közt ott foglal helyet az ősi, sokezeréves emberi anyag. Nagy, több száz és ezer éves nagyítású mikroszkóppal kell megvizsgálni ezt a különös lélek-szövetet, ezt az Idő-be messze hátranyúló élet-sorozatot, ezt a vágyakból, ölésekből, akarásokból, diadalmámorokból, lezuhanásokból kirakott hosszú hidat a Má ig. A ma embere mellé oda kell állítani tíz, vagy huszezer éves ősapját . . .

Nem emel föl a vizsgálat, inkább lesújt, reménytelenné, lemondóvá tesz. Talán emberibb az úgynevezet „civilizált“ ember, mert szemüveget hord, borotválkozik, olajjal ken a haját és nagyképűbb. Többet tud, mert ismeri Edisont és Shakespearet, külsőleg leplezi, rejtí magában az állatot, de mikor nem néz oda, elfelejtkezik magáról, torz grimaszokat vág és ugyanaz a bosszú, szenvedély liheg benne, mint ezer éveekkel ezelőtt. A fürdőszoba, villanyvilágítás, repülőgép, tank, légelhárító ágyu rohanó bonyodalma csenevészé, fáradtá, kimerültté tette. Elszakította a nyers, erős, vad természetétől, a Szél-istentől és Nap-istentől, a kacagó, síró, ordító kemény valóságtól, ettől a szép, delejes, vad igazságtól, de nem emelte fel egészen az emberiséggé, eszményiessé, magasság polcára, hanem félúton hagyta, vergődve, botorkálva a sötétben. Vakon, támasz nélkül fel-fel emelkedik a tiszta látás utolsó határáig, aztán visszahull (rádió és telefon mellett) a szenvedélyek hináros, durva mocsarába, De gögös képet vág hozzá, és ilyeneket mond: „az emberiség elérte a magas szintvonalat“ és közben nagyszerű bombázógépekre és cirkálókra gondol. Igen *a nagyszerű ember nem kőballával és dorongokkal öldösi egymást, hanem páncéltörővel, géppuskával, tankkal és repülőgéppel, de ugyanazzal a féktelen, embertelen szenvedéllyel.* A szándék ugyanaz, ugyanaz a dühös fogvicsorítás, csak az eszközök mások. Mondjuk ezzel a szóval: „civilizáltabbak“ . . . Sötétség van és reménytelenség, hiába vannak erős reflektorok és hatalmas villanygyárok.

Akkor miért van ember? Miért áll ez a zakatoló, üvöltő gépezet a Föld? Miért van élet és miért van tavasz? Teljesen elveszett az emberiség? Nem. Messze a láthatáron, kívül a halálhörgésen, ágyudörgésen, vad meg nem értéseken, céltalan próbálkozásokon, örökérvényű, örökkévaló lángok égnek. Bevilágítanak egy szobába, ahol egy elme tusáját vivja a kérdé-

sekkel, az okokkal és a problémákkal, egy másikba, ahol egy szomjas, kemény arc a mikroszkop felé hajlik, egy harmadikba, ahol egy ész és egy lélek távolba meredő távcsővel a végtelen eget, a csillagokat és bennük Isten ígérét lesi, és egy negyedikbe, egy tizedikbe és egy századikba, eszméktől és gondolatoktól fűtött, nehéz levegőjű szobákba, ahol egy kéz a vonalak, színek, plasztika segítségével a tökéletest kutatja, ahol lázas, mámoros ujjak a billentyűkön futkároznak, ahol egy lélek a benyomásokat, távoli csodálatos hangokat vetíti papírra. Ragyogó fényvel vonnak glóriát a magános fények a tudósok, művészek ígértes alakjai köré, az Igazság és Szépség szent templomaiba.

Erre gondolkodok, és megnyugszom. Nem veszett még el az emberiség. Vannak még hatalmas munkáik fölé görnyedő csendes, fenséges uralkodók. Tisztelem őket, mint új, nagy eljövendő Messiásokat. Ebben a reménytelen, embertelen korban ők az egyetlen vigasztalás. Én hiszem, akármi-lyen veszélyes és hihetetlen, hogy tíz, száz, talán sokezer év múlva meg fogják változtatni az emberiséget. Ők tudják ezt, azért nem nagyon kiabálnak, hanem bölcsen, rejtelmesen hallgatnak az emberek előtt, akiknek reménytelen, suta erőlködésük már csak mint nevetséges gyerekség hallatszik fel hozzájuk, de ott hordják homlokukon a Hit jelét. Hiszem, hogy a tudomány és a művészet, az emberi léleknek ez a különös vágyakozása az Igazság és Szépség felé, ez az igazán isteni eredetű lélekhez méltó szomjúság egyszer majd a hit által el fogja vonni az emberiség szemét az önzésről, az alacsonytól, kiemeli a szenvedélyek sötét iszapjából. Addig azonban félrevonulva keresik az örök, gyönyörű titkokat, miközben a vak emberiség mulandó, eszéveszett, lihegő harcát vivja a kapzsiságért és a bosszúért.

Szücs Jenő VI. gimn. o. t.

Homoktemető.

*Puszták homokjába
különös betűkkel
irtam a neved
s elgondolkodtam...
De fuvallt a szél
és táncolni kezdtek
a porszemek,
s a drága írást,
a drága nevet
behordták, betemették
a parányi sziklák,
az apró porszemek...*

*Könny szökött szemembe...
Homoktemető...!
Benned pihen egy név...
A tied szerelmem,
a te neved...!
Fölötte sirhant, sziklák: porszemek...*

*Jöhet a vihar
és elrabolhat a végzet...
kitéphetik kezemből kezed
de lelkedet megőrzi a szívem
s a homoktemető
rejt el neved...
...innen nem lothatja senki ki,
mert ez a hely örök titok marad...
csak én fogom tudni...*

*S ha egyedül leszek, megkereslek
— ne tudja senki örök titkomat! —
s tudom, tudom,
hogy megtalállak...!
Megtalállak a homoktemetőben
parányi sziklák:
PORSZEMEK ALATT...!*

Vitéz Ferenc III. é. th.

Gondolatok

(FOLYTATÁS ÉS VÉGE.)

egy fiatal anya elhunytán.

Írta: RUSZKAY GYULA II. é. theol.

Odakint tavasz volt. Virágzó pompába öltözött minden. Idebent most fagyott le a föld legszebb virága: egy fiatal szerető anyai szív. Odakint mindenünnen az élet zendült, idebent a szobában az elmulás szele rázta meg a csipkés függönyöket.

Azután komor csendességben felzokogott a régi zsoldár: „Az embereket Te meg hagyod halni!” Kovács Péter csak némán zokogott s a pap vigasztaló igéiből nagy fájdalmában csak szófoszlányokat hallott meg. Petike, aki ekkor 6 éves volt, látta, hogy sírnak az emberek, ő is sírt, de még nem döbbsent rá, hogy milyen csapás érte. Ránézett kis játszó pajtásaira, akik közel állottak s azt gondolta magában, hogy azoknak udvarán ilyen sok ember még nem volt s talán fájdalom helyett büszkeség töltötte el kis szívét. A kis Palkót egyik rokon fogta, de addig kapálódzott, míg kiszabadult. Át-átbujt a koporsó alatt. Azzal játszott, hogy kis arcát beletemette a szemfedő fekete csipkéibe, s egy arra szálló pillangóra rámosolygott. A beszédnek vége és Kovács Péter a búcsúzásra konduló harang szavára tért magához. Úgy szeretett volna felkiáltani, hogy ne húzzák a harangot, mert ütője nem azt éri, hanem a szívét és véresre zuzza azt. Még egy rettentő búcsúzás volt, amikor a sirgödörben eltűnt a drága testtel a fekete koporsó, dübörögtek a rögek, érces torkokból szállt az ének: „Nincs már szívem félelmére

Nézni sírom fenekére . . .”

Azután elcsendesedett a temető is, csak a kis árván maradt család fájdalma lobogott fel még jobban. Kovács Péter bánatos feje két karjára hullott a kis asztalnál és zokogott, amikor senki sem látta. A kis Palkó egyszerre csak elkezdte követelni anyját, olyan keservesen, mint még soha. Petike kiállt a kapuba és ő is sírva hívogatta haza anyját: édesanyám! édesanyám!

Egyszerű kis fejfa, rajta az írás: Itt nyugszik Kovács Péterné. Élt 28 évet. Siratja férje és két kis árvája. Milyen egyszerű szavak és mégis mennyi fájdalom rejtőzik benne. Engem megráz úgy, mint a milánóiakat a márványba faragott anya fájdalma. Virággal borított sír és alatta egy kihűlt fiatal anya szíve. Milyen kis hely a sír és mégis mennyi minden elfér benne. Elfér benne a legnagyobb földi dolog, az anyai szeretet. A hideg hantok el tudják takarni egy kis család minden boldogságát, mosolyát és örömeinek dalát.

Amikor ránéz az ember ennek a fiatal anyának a sírjára, önkéntelenül arra gondol, hogy a jó Isten miért tudja elvenni kis gyermekektől az édesanyját, miért engedi meg, hogy árvák legyenek a földön? Mi lesz annak a két kis gyermeknek a sorsa? Hiszen az apa sohasem pótolhatja az anyai szív melegét. Ha bánatuk lesz, kinek sírják el könnyeiket? Ha örömük lesz, ki osztozik meg velük a boldogságban. A tökéletesebb te-

remtett világ harmóniájában a legnagyobb disszonantia az árva gyermek zokogása. Hogy hallgathatja el Isten az árvák panaszát? Tódul, egyre tódul a kérdés az ajakra, amit nem lehet kimondani úgy, hogy bűn ne lenne, mert már az Isten jóságát is nehezen tudja megérteni az ember. Pedig tudom, hogy minden az Ő gondviselő szeretetéről beszél. Tudom, hogy Ő csak áldani tud akkor is, amikor verni látszik. És ha a mezők liliomairól, az erdők vadjairól is gondoskodik, akkor, hogyan gondoskodnék két ártatlan árva kis gyermekről. És milyen jóhallani az Ige vigasztalását: „Nem hagylak titeket árvakul!” A szív erre lecsendesedik és nem kutat. A titkok mélyére ember sohasem juthat. Mint magas hegyen az örök hó, itt is úgy csillog a rejtelmeket takaró Ige: „A ti utaitok nem az én utaim, az én gondolataim nem a ti gondolataitok.” Amilyen hihetetlen, hogy az érző szív utolsó dobban, a becéző ajak örökre bezárul, a piros arc elsápad és a mosolygó szem egyszer megtörik, éppen olyan hihetetlen, hogy az örökre megmaradó léleknek ne fájjon semmi akkor, amikor a testnek nem fáj semmi. Vajon Kovács Péterné lelke nem nyugtalanul röpköd-e, mint a madár, amikor fészket feldúlták a kegyetlen kezek? Talán ott van a kis házban, és simogatja két kis árváját. Hogy is mondja egy szép magyar vers?

Óh a sír sok mindent elfed,
Bút, örömet, fényt szerelmet,
De ki gyermekét szerette,
Gondját sír el nem temette.

Nem tudom hogy van, hiszen a halál a titkok világába tartozik, de ha ennek az idézett versnek igaza van, akkor a legnagyobb büntetés az árvákat itthagytott édesanyákat éri. Még a sírban se legyen nyugalma. Látni a síró gyermeket és könnyét nem lehet letörülni. Látni az éhezőt és nem lehet egy darab kenyeret szelni. Látni a kitörő vihart és nem lehet menteni belőle a szívének magzatát. Nem, így nem büntethet az Isten. A lélek a szemtől-szembe látás világába érkezik és minden titok megoldódik az Úr szeme előtt. A boldog lélek az Úr intézkedéseiről ott csak áment rebeghet. Csak nekünk borzasztó a halál. Nekünk elviselhetetlen egy fiatal anya elvesztése, csak mi döbbenünk meg azon, hogy két kis árvára nem permetezik annyira a szeretet napjának sugara. Csak nekünk borzalmas az, hogy az élet vége a sír, hogy a fiatal édesanyát is hazahívhatja Isten. Csak mi nem tudjuk megérteni azt az egyszerű igazságot, hogy „ami földből való az földi” és annak sorsa a megsemmisülés. Csak mi nem tudjuk megérteni, hogy Isten akaratába beletartozik az árva sors is. Ezek a kérdések a balgatag ember problémái, amint Pá apostol is balgatagnak nevezi a föltámadást nem értő embert. Ha szívünkre szorítjuk az Igét, a halál nem olyan borzalmas, „mert látjuk Jézus példájából, mi lehet a holtak porából.” Könnyben úszik két szemünk és nem látjuk, hogy az ég ránk mosolyog és biztat. Egy bizonyos, hogy hit nélkül Istent nagyon kegyetlennek látja az, aki fiatal anyát lát távozni a földről. De akinek hite van, az tudja, Isten szereti övéit és mindig javukat akarja. A hívő ember akkor is átkarolja Istent, amikor korbácsolja. Ha megszakad a szíve és a zokogástól megcsuklik a hangja, akkor is azt mondja: legyen meg a te akaratod! És az Isten, aki a fiatal anyák elvételével

nagy sebeket üt a szíveken, Ő meg is gyógyítja azt. Egyik legnagyobb jótéteménye az, hogy felejtteni lehet. Adta az időt, a csodagyógyítót. Megengedi, hogy új sírokon kinyiljanak az emlék és hála tűzpiros virágai. Megengedi, hogy moha-szőnyeg borítsa be a sírok falát, mint a felejtés leple az égő lelket. Milyen jó, hogy a szomorúfűznek lombjai ráhajol a sírra, hogy az élő ne lássa mindig messziről az életből is a sírt. És milyen jó, hogy fejfákat lehet odaállítani a sír felé, hogy az ember élő fejfává ne váljék.

Lassan elcsitul minden és Kovács Péter háza is megnyugszik. Egyik legnagyobb jótéteménye Istennek az is, hogy a háborgó szívek megnyugszanak. Egy fiatal anya sírja, ravatala megremegteti a szívet, a kérdések özönét tolja az ajakra, amire felelni nem lehet. De ha kegyelemből hit adatott, akkor a szív lenyugszik és telesírja simogató szeretetének virágaival a fiatal anya sírját. Nem lázadozik és nem próbálja véges elmével a végtelennek gondolatát felfogni.

Én is megcsendesedtem. A pár lépésre lévő vadgesztenyefán egy dalos madár énekbe kezdett. Talán Istent dicséri éppen. Az élet dala zendül meg ebben a madárcsicsergésben. Mintha figyelmeztető lenne, hogy ne a halál titkait, hanem az élet kérdéseit kutassa az ember.

Búcsút intek a halott Kovács Péternének. Nyugodjál békében. A boldog feltámadás reménye alatt. Ráléptem a virágszirommal borított gyalogösvényre. Elindultam az ezerszínű lüktető élet zajába, honnan a csendbe menekültem. Mégis csak jó ebben a nagy zürzavarban hallani a mindenség dalát.

Az alkonyati szellő játékosan megtépte a vadgesztenyék virágát. Szírom eső hullott rám, a sírokra és az utra. Vagy talán a szellő Kovács Péterné lelke volt és most indult haza, a kis faluba, hogy megcsókolja Petikét és a kis Palkót?

ÚJ HONFOGLALÁS.

Fiatal, alig harmincesztendős férfi tekint ki a vonat ablakából. Egykedvűen nézi a hervadó tájat.

Akkor még tavasz volt, mikor erre mentek felvirágozott vonaton vidám nótaszóval... És ime, ősz lett, már másodszer azóta. Egyedül jön... Nincs kísérője, csak a halott bajtársak eltorzult arca, amint üzenetet küldenek: Mondd meg pájtás az édesanyámnak... s hogy mit, már nem tudták megmondani...

Balkarja hiányzik. Ott maradt valahol nagy Oroszországban... Jobbkeze végigcsúszik néha mellén s ujjai remegve érintik a hideg érmekeket, amelyekért annyi meleg vért kellett ontania... Csak ennyit hozott a háborúból...

— Most hová megy?

— Haza... Túrni a földet...

Mos félkarral kell végeznie azt, amit eddig kettővel is alig tudott... Fél karral kell meghódítani a földet, mert kell a kenyér... mert drága a hitves és kedves a gyermek...!

Hazamegy új honfoglalásra...

Vitéz Ferenc III. é. th.

HARCOLÓ PATAKI DIÁKOK

Kedves Fiúk!

Keleti-harctér 1944. I. 12.

Érdekelni fog titeket, amit itt leírok, nemcsak Közlönyünk szerkesztőit, vagy a körétek tömörült diáktársaitokat, hanem rajtatok kívül, sok millió magyarul érző társunkat. Ezt kiáltó hangon mondom: „*magyarul érző.*“ Nem az, aki családfája gyökerének Fas-t, vagy Töhötöm-öt rángatja elő és az y-t két ponttal felette írja; hanem akiknek fáj, vérző magyarságunk, de nem csak fáj, hanem áldoznak is érte. Hol? *Apád, testvéred megmondja, ha nem tudnád.* De tudod; amerre elmerengve nézel, amerre halk imádat küldöd: véd meg Isten a harcoló magyar honvédet. Az ismeretlen Kis-eket, Nagy-okat, Szabókat és Takács-okat őrizd meg Uram, mert olyan kevesen vagyunk.

Temetésről jöttem. Az örök úton elkísértem, Sós Albertet, Lukács Pált, Szilágyi Józsefet, Balog Bertalant, Harangozó Pétert. A porrázúzott havat a szemünkbe vágta egy orosz alföld kíméletlen szele. A jajgató szél, szárnyára vette a mi jajunkat: „Te az embereket Uram meghagyod halni és azt mondod az emberi nemzetnek, legyetek porrá, kik porból lettek,“ de magával vitte a hitvallásunkat is: „Te Benned bízunk eleitől fogva ... Te voltál és Te vagy erős Isten és Te megmaradsz minden időben!“

Szobámban nagy csomó újság várt, amit áldott szívek küldenek szinte naponként. Hálás örömmel veszem sorba, Református Jövő, Magyar Református Híradó, Református Egyház és végül egy példánya rég nem látott Közlönyünknek. Kedves emlékeket hozott magával, másféléves pataki életemnek fakuló emlékeit. Nézem a neveket Szabó, Szanyi, Jakab, Adorján, Hegedüs, Pandi, Ványai, Balla, Kiss, Szilvász, Komjáthy. Így a nevekről csak néhányatokra emlékszem, az idősebbekre, de amit írtok, arról rá lehet ismerni a pataki diák négyszázszentendős arcára. Égő lelkesedés a magyarságért, fajtánkért minden munka, küzdés vállalása, rádöbbenés arra, hogy kik vagyunk, egy maroknyi nép, testvér nélkül, támasz nélkül' de élni kell és az életéért dolgozni kell. Ez mind bennetek van, egyenes folytatása vagytok ti is a pataki diáknak, melytől mi sem tértünk el.

A közlényt már végigforgattam. Mikor újra a elejére érek, akkor látom, hogy nem nekem címezték. Csak tévedésből került újságjaim közé. Nézem a címettet, a feladót és a címlapra jó kiírt írással, ceruzával írott mondatot.

„Ezt nem azért küldöm, hogy el kell olvasni, csak jó bele csomagolni.“

* Mai számunkkal kezdődőleg új rovat indul lapunkban „Harcolópataki diákok“ címmel. Célunk az, hogy rettentő csatákban vérüket s életüket áldozó pataki diákokat is számontartsuk, megemlékezzünk róluk s a kapcsolatokat fenntartsuk és mélyítsük.

Szeretettel kérjük azért harcoló testvéreinket, hogy írjanak és címüket is küldjék meg. Írjatok, hogy a harcterek bizonyágtévése is megzendüljön, tanítson és figyelmeztessen!

Kedves olvasóinkat is felkérjük, hogy harctéren levő rokonaiknak és ismerőseiknek címét közöljék velünk, hogy mi is megtehessük velök szemben vállalt köteleességünket.

Szebeni István a rovat vezetője.

Önkéntelenül megtapogatom a lapokat, valóban jó erős, békebeli papiros. (LIX. évf. 2—3. szám.)

Az első oldalon ez a cím van: „Szórványsors.“

„Nehéz sors a szórvány magyar sorsa. Elszigetelten, idegentől körülvéve kell megvívnia harcát. De ez a harc fenséges és dicsőséges sors.“

Kedves László Barátom,¹ mikor jövendő életküzdemedet papírra vetted, azt hitted, aki csak magyarnak vallja magát, annak a lelke ugyanugy, mint a tied, fáj a végek sorsán, az örlődő és pusztuló magyarságon; tudom, hiszen látom írásodból, hogy nem csupán magunkra reformátusokra gondoltál, hanem előtted áll az egész magyarság. Tudod, hogy nemcsak a frontokon pusztulnak, hanem otthon is. És ez az otthoni pusztulás a fájó, a kétségbeejtő. Aki itt esik el, annak emléke áldott, a hősi halál nem hiábavaló, de otthon, ahol szórványaink magyarsága vész el, alakul át idegennek, ellenségnek, ez a szörnyű, ezt kell megakadályozni minden eszközzel.

És látod, aki a Közlöny címlapjára ezt az ajánlást írta, állítólag az is magyar. Annak is hazája a mi drága Magyarországnak, annak is kenyeret ad, munkát, életlehetőséget. Az is ünnepel március közepén, kitézi házára a piros fehér zöld zászlót, talán elmegy Szerencsen valamelyik templomban, de próbálná kétségbevonni magyarságát, a bíróság vonna felelősségre merészségedért.

Pedig magyar? Lehet magyar az, akit nem érdekel a magyarság sorsa? Vagy annyira elvakult, hogy nem látja meg azt a küzdelmet, amit ifjúságunk a magyarság mentéséért folytat? . . . csak azért, mert más vallásfelekezeti tagja?

Látod János Barátom,² amit te a szórványkonferenciáról magaddal hoztál, Püspök urunk szavait: „Fajtánknak fájdalmas hasadásai vannak, felekezeti, politikai, társadalmi, világnézeti alapon, amelyek a romlásba vezetnek“, ez a hasadás valóság. Ime itt van egy intő példa.

Dehát minek is érdekelné a feladót a sorsunk, az életünk, a munkánk, a fájdalomunk, a küzdelmünk, hiszen ez csak a magyarokat érdekli. Idegentől pedig nem kívánhatjuk, hogy megértse nemzeti fájdalmainkat.

De azt nagyon sajnálom, hogy ezért is meghalt: Sós Albert, Lukács Pál, Szilágyi József, Balog Bertalan és Harangozó Péter.

Fiúk nemsokára valóra kell váltanotok azt, amit most hirdettek. Munkátokért nagyon sokszor ezt a jutalmat fogjátok kapni, de — László szavait idézem — Isten legyen az, aki segít minket harcukban, kötelességünk teljesítésében általa vállalhatjuk: világítani, fényt hinteni, égni, s ha kell, elégni fajtánkért.

Isten áldjon meg mindnyájatokat:

Papp Zoltán
tábori lelkész.

U. i. A feladó küldeménye eljut a címzettnek, de ajánlása alá bátorzkodtam odaírni:

„Kérj otthonról még sok ilyen csomagolópapírt.“

Hátha azok is eltévednek.

¹ d. Szabó László: „Szórványsors“ S. I. K. LIX. évf. 2—3. sz.

² Szilvássy János cikke u. o.

Adj te is!

Mikor a főiskolánk kapuit osztárak szuronyok zárták el, bujdosó elődeink Erdélyben találtak először otthont.

Most 19 nagyenyedi theologus kezébe adta a vándorbotot és a bujdosók keserű kenyerét a román hatóság.

Szeretnénk valamit így is visszafizetni Erdélynek a nekünk adott szeretetből.

Szeretettel kérjük lapunk minden olvasóját, az örök pataki diákokat, ne zárkózzanak el a szükségbejutottak kérése előtt. Adományait (pénz, ruha stb.) juttassák el szerkesztőségünkbe, hogy innen továbbítsuk enyedi testvéreinknek. Nem kérünk sokat, *minden olvasónk csak 1 pengőt adjon*, hogy ezáltal mindnyájunk szeretete és együttérzése jusson kifejezésre.

Ezekkel a fillérekkel nem a sebeket akarjuk begyógyítani azt nem lehet, de nem is kell. Hadd sajogjanak a sebek, hiszen pusztul a fajtánk odaát... Fegyvert akarunk adni kezeikbe, lehetőséget, hogy a tudomány éles fegyverével felővezve, majd győzelmesen vívják meg a nehéz harcot az ottmaradt, pusztuló magyarságért.

Sárospatak, 1944. február hó.

Szerkesztőség.

HIREINK

Köszönet. Ezuton is hálás köszönetet mondunk lelkipásztor testvéreinknek és a gyülekezeteknek azért a szeretetért amellyel legátusainkat körülvették.

Halálozás. özv. dr. Batta Istvánné jan. 17-én hétfőn meghalt. A főiskola udvarról 19-én, szerdán temették. Temetésén a főiskolai kórus énekelt

Ezerpengős ajándék a népfőiskola részére. Egy magát megnevezni nem akaró barátja a pataki főiskolának 1.000 pengőt juttatott el a főiskola vezetőségéhez az állandó népfőiskola kiadásainak részbeni fedezésére.

A kollokviumi idő a teológián január 10-től február 1-ig tart. Csendes napok 7—8-án lesznek. Az előadások 9-én kezdődnek. A II. lelkészképzésítő vizsgák február 21—22 én lesznek.

Kollát József volt gimnáziumi tanárt a tiszáninneri egyházkerület püspöke Tokajba vallásoktató lelkésszé nevezte ki. Isten áldását kérjük munkásságára.

Megnyilt az állandó népfőiskola. 17-én hétfőn kezdődött meg az első öt hetes állandó népfőiskola, a helyszüke miatt csak harminc ifjával.

Szerkesztői üzenetek:

Szerencsre, valakinek, aki azzal a megjegyzéssel küldte lapunkat a harctérre „*Ezt nem azért küldöm, hogy el kell olvasni, csak jó lesz csomagolni.*“ Tévedtél ez a lap „*tűzgyújtónak*“ való, hogy lángra lobbantsa az olyan közönyös magyar szíveket, mint a Tied.

Szerkesztő.

E. F. versed buzdításul közöljük. Törekedj több eredetiségre és ne akarj „nagyot“ mondani, óvakodj a szólamoktól.

Versírókhoz: Ne csak verset akarjatok írni, hanem jó verset is.

● Nyomtatta: Kisfaludy László a ref. főiskola betűivel, Sárospatakon. ●